

RADA GMINY ŁĘKAWICA
ul. Wspólna 24
34-321 ŁĘKAWICA
pow. żywiecki - woj. śląskie

Załącznik do Uchwały Nr XIV/109/07
Rady Gminy Łękawica z dnia 19 grudnia 2007 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁĘKAWICA W LATACH 2008 – 2015

Łękawica 2007

SPIS TREŚCI

	strona
Wstęp	4
Część I	
DIAGNOZA.....	10
Rozdział I	10
Charakterystyka Gminy	
Rozdział II.....	14
Diagnoza problemów społecznych.....	14
1. Problemy społeczne w perspektywie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	18
2. Sytuacja dziecka w gminie	19
3. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych.....	20
3.1. Ubóstwo.....	20
3.2. Bezrobocie	22
3.3. Niepełnosprawność i starość	23
3.4. Alkoholizm	23
3.5. Narkomania.....	24
3.6. Przemoc w rodzinie	26
3.7. Nieporadność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i życiowych	26
3.8. Bezdomność.....	26
Rozdział III	
Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	27
Rozdział IV	
Podsumowanie części diagnostycznej.....	29
Część II	
Analiza SWOT.....	30
Część III	
Strategia rozwiązywania problemów społecznych.....	35
Rozdział I	
Strategiczne rozwiązanie poszczególnych problemów społecznych	35
I. Ubóstwo.....	35
II. Bezrobocie	36
III. Niepełnosprawność i długotrwała choroba.....	36
IV. Zaburzenia psychiczne.....	36
V. Starość.....	37
VI. Bezdomność.....	37
VII. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	37
VIII. Uzależnienia.....	37
IX. Przemoc w rodzinie.....	38

X. Przestępczość.....	38
Rozdział II	
Cele strategiczne.....	
1. Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów ...	39
2. Sprawny system pomocy rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży	41
3. Utrzymanie osób chorych, starszych i niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki	41
4. Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałania negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie	43
5. Budowanie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy	44
Rozdział III	
1. Monitorowanie i wdrażanie strategii	45
2. Cechy programów i projektów	45
Rozdział IV	
Podsumowanie	47

Wstęp

We współczesnym świecie pomoc społeczna pełni rolę instytucji obejmującej swoją działalnością najłabsze grupy społeczności lokalnej. Przemiany społeczno gospodarcze zachodzące w Polsce od początku lat 90-tych ubiegłego stulecia spowodowały gwałtowny wzrost bezrobocia, wraz ze wszystkimi negatywnymi skutkami tego zjawiska. Negatywne skutki społeczno – gospodarcze pierwszych lat transformacji systemowej nie ominęły również gminy Łękawica. Wśród dominujących zjawisk społecznych przemian – wymienić należy bezrobocie, wpływające na pogorszenie warunków bytu mieszkańców oraz zwiększenie strefy ubóstwa. Negatywne skutki bezrobocia znacznie pogłębiły dysfunkcyjność mieszkańców naszej gminy. Zwiększył się w ten sposób wachlarz różnego rodzaju zjawisk patologii, między innymi: uzależnień, przemocy, bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych oraz niezaradności życiowej.

Wraz ze zmianą ustrojową pojawił się nowy klient pomocy społecznej. Dotychczas były to osoby starsze, niepełnosprawne i samotne. Natomiast w chwili obecnej wzrosła liczba świadczeniobiorców w wieku aktywności zawodowej, pozostających bez pracy.

Każda społeczność wypracowuje właściwe dla siebie systemy wsparcia uruchamiane przy rozwiązywaniu problemów społecznych lub wówczas, gdy jednostka lub grupa znajduje się w trudnej sytuacji życiowej, której przezwyciężenie wykracza poza ich własne środki, możliwości i uprawnienia. W sferze działań socjalnych celem głównym jest, zatem dbałość o to, by jednostki i rodziny (zwłaszcza żyjące w trudnych warunkach) miały dostęp do systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych umożliwiających osiągnięcie potencjału koniecznego do samodzielnego funkcjonowania. Skuteczność takich działań jest uwarunkowana kompleksowym podejściem do problemów społecznych i wprowadzenie systemowych rozwiązań.

Zadania postawione przed pomocą społeczną, konieczność stosowania zróżnicowanych form pomocy, diagnozowanie problemów społecznych, wymagają profesjonalizmu oraz pewnej systematyczności. Likwidacja problemów społecznych, przed jakimi stoi pomoc społeczna wymaga współpracy administracji publicznej z organizacjami społecznymi. Celowym, więc stało się opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łękawica, zwanej dalej „strategią”, której przygotowanie i realizacja wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, ze zm.). Sporządzanie niniejszej strategii stanowi jedno z wielu zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, której zasadniczym celem będzie wypracowanie efektywnego programu pomocy umożliwiającego skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych.

Posiadanie dokumentu, jakim jest strategia powinno być nie tylko wypełnieniem wymogu formalnego nałożonego przepisem art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ale w głównej mierze dokument ten winien spełniać rolę „drogowskazu” w procesie pozyskiwania przez samorząd lokalny funduszy zewnętrznych na politykę społeczną.

W celu uzyskania pełniejszego obrazu rzeczywistych problemów społeczności lokalnej, zagadnienia poruszane w strategii konsultowano m.in. z klientami pomocy społecznej, sołtysami z terenu gminy, placówkami oświaty, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radnymi, organizacjami pozarządowymi. Prowadzone konsultacje stanowią wyznacznik w kierunku rozwoju społecznego na terenie gminy.

Trudności zaakceptowania i odnalezienia się w nowej rzeczywistości prowadzi do ciągłego obniżania się zdolności mieszkańców do samodzielnego rozwiązywania problemów. Niepokojącym jest również fakt trwałego uzależnienia się od pomocy społecznej i niechęć do podejmowania osobistej odpowiedzialności za los własny i własnej rodziny, prowadzący do wykorzystania pomocy społecznej i instytucji gminnych, jako naturalnego i należnego sposobu świadczeń ze strony społeczeństwa.

Jednym z głównych celów prowadzonej polityki społecznej powinno być, zatem ukształtowanie umiejętności społecznych w takim zakresie, aby mieszkańcy potrafili samodzielnie rozwiązywać pojawiające się przed nimi problemy i zagrożenia. Instytucje państwowe i samorządowe winny pełnić wobec jednostek, rodzin i organizacji społecznych rolę jedynie pomocniczą.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniono następujące akty prawne.

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 i Nr 222, poz. 1630 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego

Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców prywatnych. Uznaje się

także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006 oraz założenia do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

„**Wartość**” to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przeczności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków

społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

W polityce społecznej terminem „**problemy społeczne**” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „**kwestia społeczna**” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopolską czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wykorzystanie;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest **integracja społeczna** oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności. Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, którą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej.

Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

Założenia polityki społecznej realizowanej przez Gminę Łękawica zdefiniowane są wobec następujących obszarów:

- 1) przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych żyjących w ubóstwie, wynikającym szczególnie z bezrobocia, niezaradność życiowej, opiekuńczo-wychowawczej oraz zjawisk patologii społecznej takich jak: alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie,
- 2) rozwój systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz osób starszych,
- 3) rozwój systemu pomocy dziecku i rodzinie w celu zapewnienia opieki i wychowania dzieciom pozbawionych opieki oraz dzieciom niedostosowanym społecznie,
- 4) wdrażanie programu osłonowego dla grup najsłabszych w zakresie możliwości korzystania z rozwijającej się na terenie gminy infrastruktury
- 5) wdrażanie i monitorowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Założenia polityki społecznej realizowane będą poprzez:

- kontynuację współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu realizacji podejmowanych działań na rzecz integracji i wyrównywania szans grup największego ryzyka,
- prowadzenie działań umożliwiających wykorzystanie środków finansowych Funduszy Strukturalnych, w oparciu o zasadę partnerstwa i współpracę różnych podmiotów działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych,
- opracowanie i realizację programów zgodnych z celami Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- podejmowanie działań profilaktyczno- interdyscyplinarnych, socjoterapeutycznych, kompleksowych, skoordynowanych na rzecz dzieci, młodzieży ich rodzin,
- pobudzanie społecznej aktywności ukierunkowane na kształtowanie umiejętności zaspokojenia potrzeb we własnym zakresie prowadzących do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin,
- wspomaganie inicjatyw społecznych inspirowanie rozwoju idei samopomocy i wolontariatu,
- współtworzenie punktów wsparcia dla osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- specjalistyczne szkolenia dla kadry pracującej z osobami z grup szczególnego ryzyka

Cele Strategiczne

- I. Stworzenie efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych.
- II. Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny.
- III. Aktywizacja osób bezrobotnych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
- IV. Wyrównywanie szans życiowych osób znajdujących się przejściowo w trudnej sytuacji materialno – bytowej oraz osób niepełnosprawnych i starszych.
- V. Stworzenie nowoczesnego i sprawnego systemu profilaktyki uzależnień.

CZĘŚĆ I DIAGNOZA

Rozdział I

Charakterystyka gminy

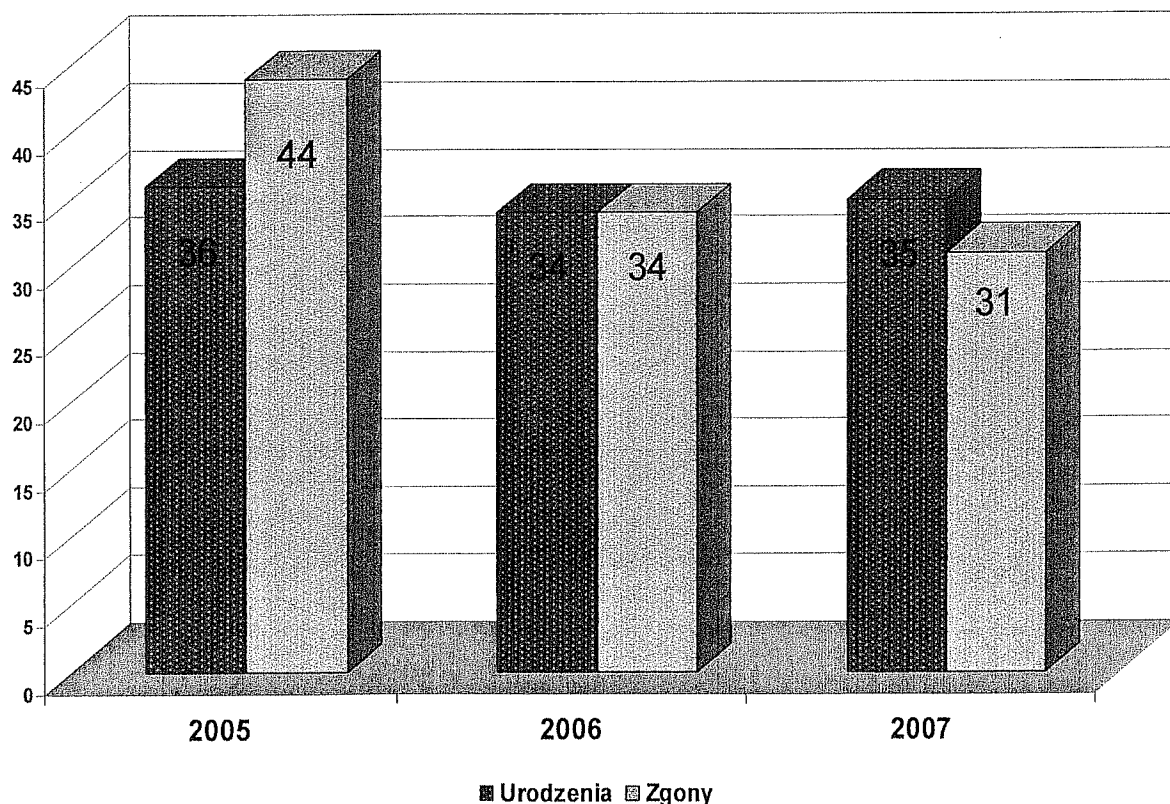
Gmina Łękawica położona jest w masywie górskim Beskidu Małego, na wysokości od 400 do 700 m n.p.m. Zajmuje obszar 42 km² i podzielona jest na 5 sołectw:

- Łękawica (powierzchnia 705 ha),
- Kocierz Moszczanicki (powierzchnia 1330 ha),
- Kocierz Rychwałdzki (powierzchnia 1641 ha),
- Okrajnik (powierzchnia 384 ha),
- Łysina (powierzchnia 163 ha).

Od północy Łękawica graniczy z gminami: Porąbka i Andrychów, od strony wschodniej ze Ślemieniem, a od południa z gminą Gilowice, zaś od zachodu z miastem Żywiec.

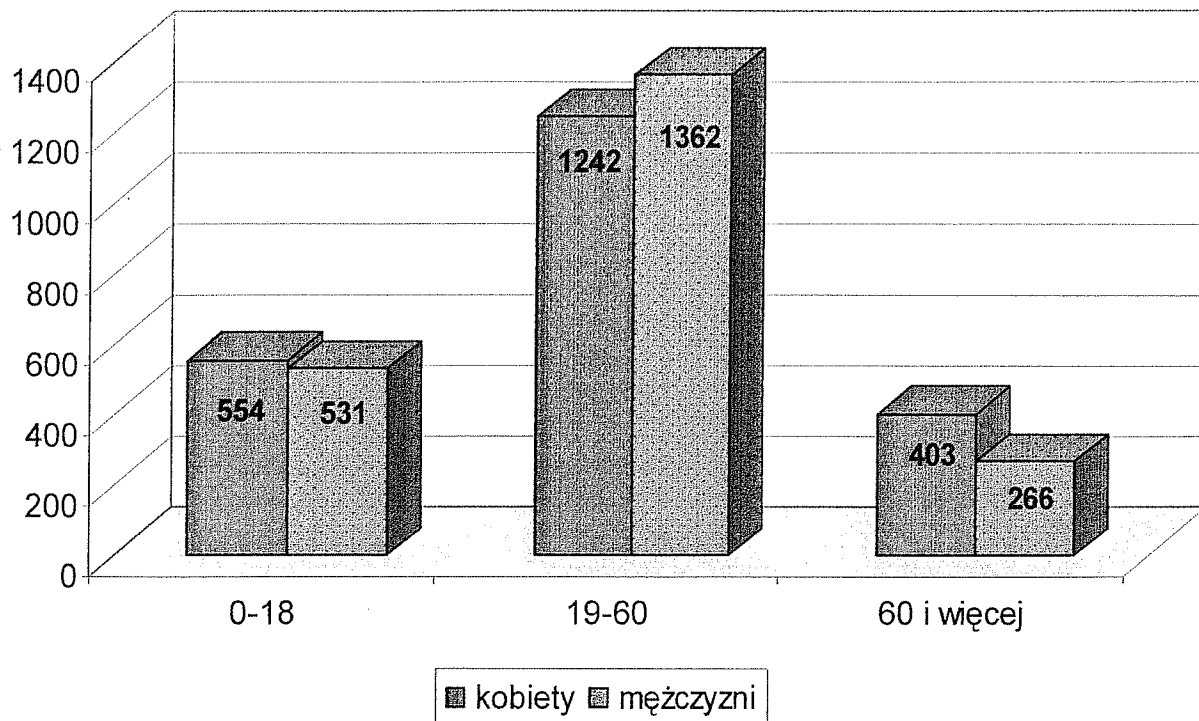
Od wejścia w życie reformy administracyjnej kraju w dniu 1 stycznia 1999 roku gmina Łękawica jest jedną z 166 gmin województwa śląskiego i jedną z 15 gmin powiatu żywieckiego. Liczba mieszkańców wynosi 4.358 osób (stan na 30 wrzesień 2007 r.). W ostatnich trzech latach liczba urodzeń kształtuje się na tym samym poziomie, natomiast liczba zgonów jest malejąca, co obrazuje wykres nr 1.

Wykres 1. Przyrost naturalny w Gminie Łękawica w latach 2005-2007.

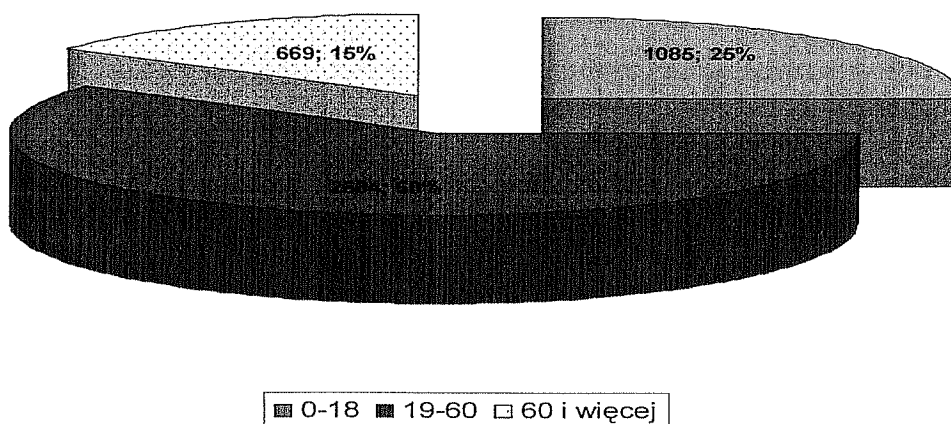
Struktura wiekowa mieszkańców Gminy w 2007 r. przedstawia się w sposób następujący:

Wykres 2. Struktura wiekowa kobiet i mężczyzn stan na dzień 20.09.2007 r.

Z analizy powyższego wykresu wynika m.in., że kobiety stanowią ogólnie większą liczbę mieszkańców i dłużej żyją.

Wykres 3. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Łękawica stan na dzień 30.09.2007 r.

Z wykresu nr 3 wynika, że najliczniejszą grupą mieszkańców są osoby w wieku produkcyjnym i stanowią 60 % ogółu mieszkańców.

Na terenie gminy Łękawica działają zakłady, stowarzyszenia, organizacje społeczne, gminne jednostki organizacyjne oraz podmioty gospodarcze prowadzące różnorodną działalność, a w szczególności:

- usługi budowlane i remontowe – 46
- pozostałe – 30 (mechanika, stolarstwo, usługi transportowe),
- tartaki - 2,
- sklepy ogólnospożywcze i przemysłowe -17,
- bary - 7,
- usługi lecznictwa i profilaktyki weterynaryjnej - 1,
- Ośrodek Zdrowia
- apteka
- zakłady stomatologiczne – 2
- prywatna praktyka pielęgnarska.
- stowarzyszenia:
  - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kocierz
  - Ochotnicze Straże Pożarne – 5,
  - Ludowe Kluby Sportowe – 2,
- Koła Gospodyń Wiejskich – 5,
- Instytucja Kultury,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Zakład Usług Komunalnych.

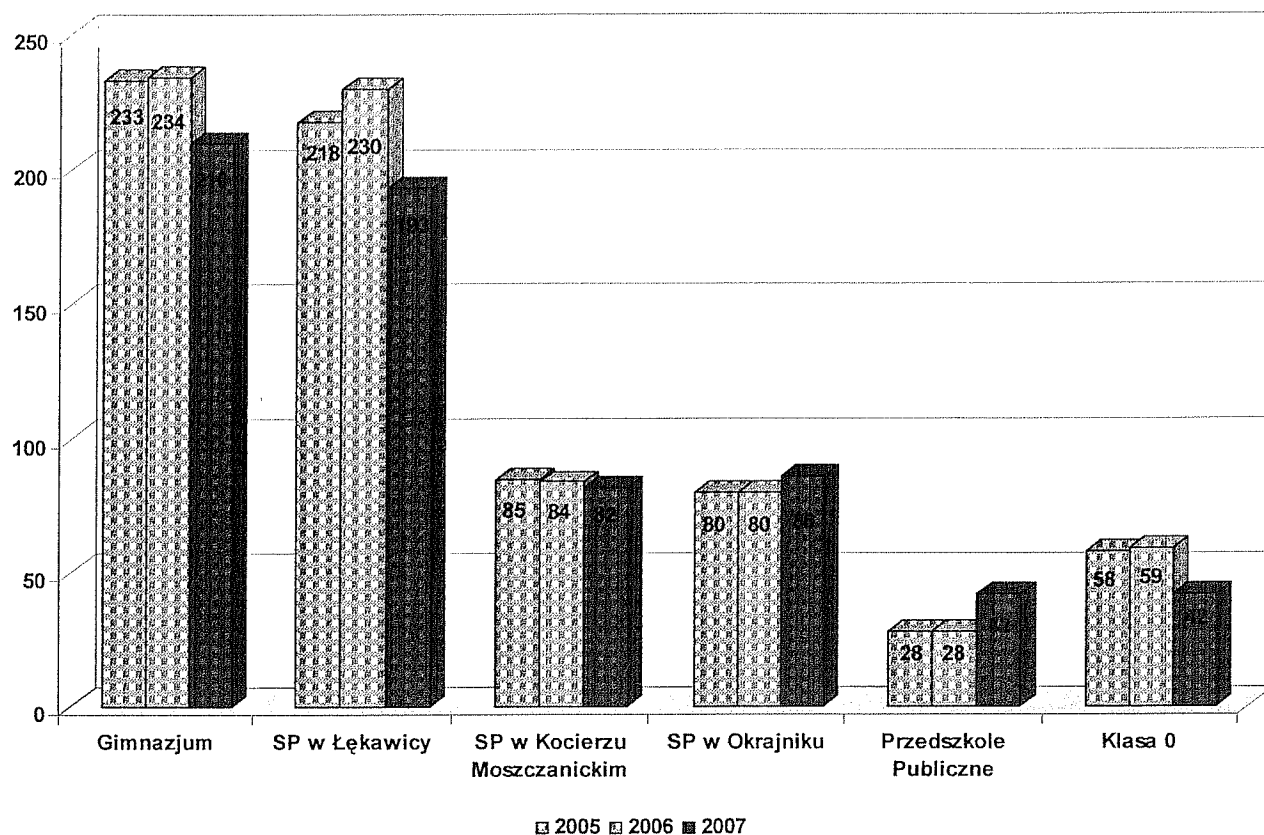
W obszarze ternu działania funkcjonują: publiczne przedszkole, 3 szkoły podstawowe i gimnazjum. Do szkół łącznie uczęszcza 573 uczniów. Opiekę wychowawczą najmłodsze dzieci wieku od 3- 6 lat znajdują w przedszkolu samorządowym i klasach 0 – łącznie obecnie 82 dzieci. Przy Zespole Szkół w Łękawicy (Przedszkole, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum) działa stołówka szkolna wydająca codziennie 210 obiadów.

Inne formy opieki nad dziećmi i młodzieżą to :

1. świetlica socjoterapeutyczna przy GOPS Łękawica działająca w dni powszednie tygodnia
2. świetlica szkolna przy Zespole Szkół w Łękawicy, której zadanie jest zapewnienie opieki dzieciom korzystającego tzw. „dowozu uczniów” do szkół. Odległość tych dzieci z domu do szkoły wynosi często kilkanaście kilometrów.

Liczbę dzieci uczęszczających do placówek oświatowych obrazuje nam wykres nr 4. Wykresu ten obrazuje nam lekki spadek liczby uczniów w poszczególnych szkołach w ostatnich trzech latach, co jest wynikiem zmniejszającego się przyrostu naturalnego dzieci. Jedynie w Przedszkolu Publicznym nastąpił wzrost wychowanków z uwagi na otwarcie drugiego oddziału.

Wykres 4. Dzieci uczęszczające do placówek oświatowych na terenie gminy w latach 2005 – 2007

Instytucją, która zaspakaja potrzeby duchowe w zakresie kultury i sztuki jest :

- ❖ Gminna Biblioteka Publiczna działająca jako instytucja kultury skupiająca 520 czytelników i oferująca ponad 10.000 woluminów,
- ❖ Gminne Centrum Informacji- komórka Biblioteki, które służy informacją za pośrednictwem internetu,
- ❖ Zespół „CONVIVA” – chór śpiewaczy,
- ❖ Zespół „Jaworki” – regionalny zespół dziecięcy.

Wymienione formy spełniają istotną formę w kształtowaniu pozytywnych społecznie postaw, co jest elementem przeciwdziałania postawom patologicznym.

Opiekę zdrowotną mieszkańcom Gminy w zakresie podstawowym zapewnia Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łękawicy, zatrudniający kadrę medyczną:

- ❖ Lekarza pediatrę
- ❖ Lekarza internistę
- ❖ 2 pielęgniarki ogólne
- ❖ 2 pielęgniarki środowiskowe.

Realizowana jest bieżąca współpraca GOPS-u z pielęgniarkami środowiskowymi. W 2006 r. złożono 275 wizyt środowiskowych (w tym u osób starszych).

Nad całością realizacji zadań społeczno – opiekuńczych gminy czuwa powołana w tym celu gminna jednostka organizacyjna – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, obejmująca swoim zasięgiem działania teren całej gminy.

Rozdział II

Diagnoza problemów społecznych

Diagnoza problemów społecznych została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żywcu, Komisariatu Policji w Gilowicach i placówek oświatowych, Instytucji Kultury, działających na terenie gminy.

Z analizy przeprowadzonej diagnozy wynika, że dominującymi problemami społecznymi występującymi na terenie gminy są: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia – alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność oraz problemy ludzi starszych.

1. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w działaniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ustawa o pomocy społecznej określa powody, dla których w szczególności udziela się pomocy osobom i rodzinom:

- 1) ubóstwo;
- 2) sieroctwo;
- 3) bezdomność;
- 4) bezrobocie;
- 5) niepełnosprawność;
- 6) długotrwała lub ciężka choroba;
- 7) przemoc w rodzinie;
- 8) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizm lub narkomania;
- 14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- 15) klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną gminy. Nie posiadająca osobowości prawnej, działa na podstawie Uchwały Rady Gminy Łękwica Nr II/11/91 z dnia 25 maja 1991 r. Obszarem działania Ośrodka jest Gmina Łękwica. Siedzibą GOPS są pomieszczenia znajdujące się w budynku komunalnym w Łękwicy przy ul. Żywiecka 52.

Do głównych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należy realizowanie pomocy społecznej poprzez:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawami świadczeń
- świadczenie pracy socjalnej skierowanej na: rodzinę, grupę, środowisko lokalne,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb
- rozwijanie nowych formy pomocy społecznej i samopomocy w ramach występujących potrzeb, w tym konsultacje w sprawach dot. uzależnienia od alkoholu

Strukturę wewnętrzną Ośrodka tworzą:

- kierownik
- pracownik socjalny 1 etat
- pracownik socjalny ½ etatu, realizacja świadczeń rodzinnych ½ etatu, realizacja zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- realizacja świadczeń rodzinnych ½ etatu i wychowawca świetlicy ½ etatu

W GOPS działają następujące komórki organizacyjne:

- realizacja pomocy społecznej i pracy socjalnej
- realizacja świadczeń rodzinnych
- realizacja zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- świetlica socjoterapeutyczna „Barka”

Działalność Ośrodka finansowana jest ze środków własnych gminy, z dochodów własnych oraz innych źródeł. Na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej środki zapewnia budżet państwa. Ośrodek realizując zadania zlecone kieruje się ustaleniami przekazanymi przez Wojewodę.

W latach 2005-2007 zauważalny stał się wzrost liczby osób korzystających z pomocy w formie pomocy niematerialnej, jaką jest świadczenie pracy socjalnej. Polega ona na wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczności poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Praca socjalna to również działania mające na celu odbudowę pozytywnych relacji w rodzinie i w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest we współpracy z instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w tym w szczególności ze szkołami, świetlicą socjoterapeutyczną, sądem, kuratorami, policją oraz dzielnicowym. Poniżej przedstawiamy najważniejsze problemy społeczne występujące w latach 2005 – 2007, z którymi stykają się w swojej pracy pracownicy socjalni.

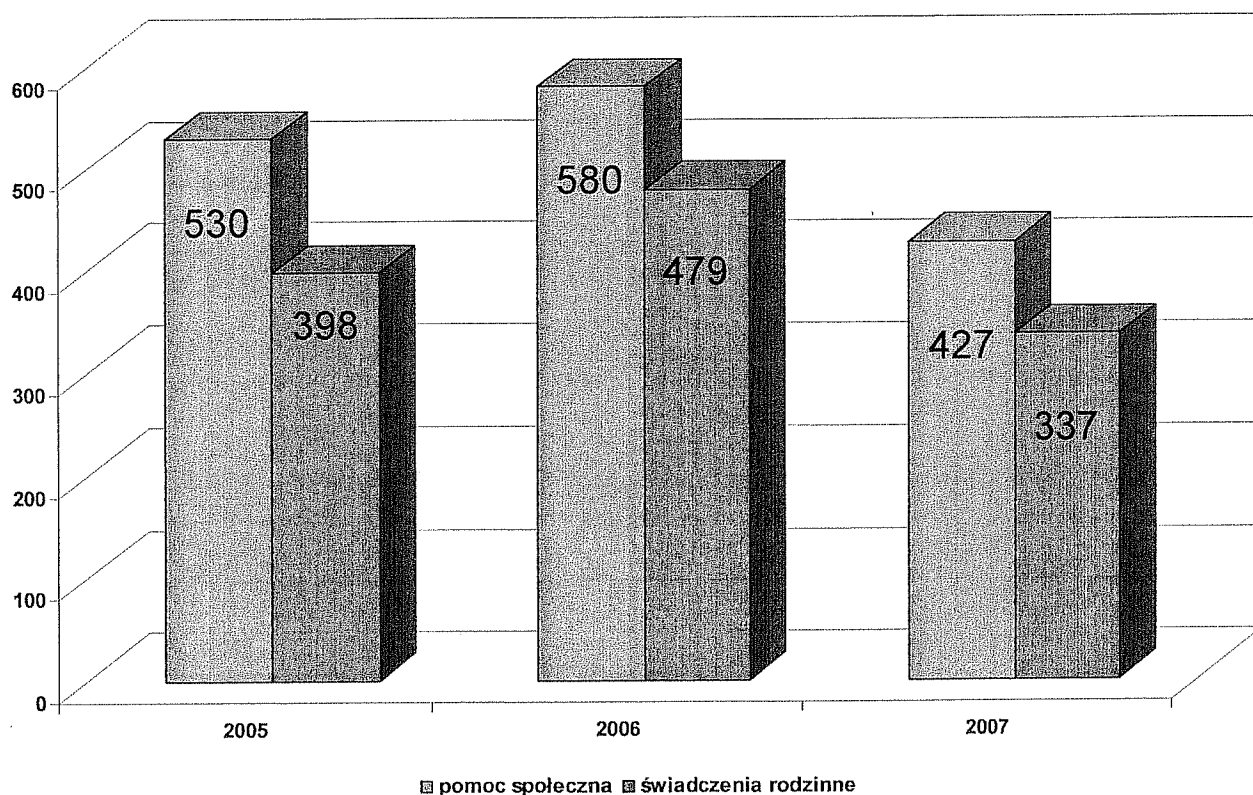
Tabela 1. Problemy społeczne na terenie Gminy Łękawica w latach 2005 – 2007.

L.p.	Problemy	Liczba rodzin 2005	Liczba rodzin 2006	Liczba rodzin 2007
1.	Nadzory kuratorskie (rodzinne)	30	32	34
2.	Nadzory kuratorskie karne	19	22	25
3.	Rodziny zastępcze	3	3	3
4.	Alkoholizm	27	32	40
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	29	32	38
6.	Bezrobocie	70	56	47
7.	Praca socjalna	158	170	186
8.	Niepełnosprawność	48	50	56
9.	Ubóstwo	149	154	169

Źródło: dane GOPS Łękawica (na dzień 30.09.2007)

Z analizy danych w powyższej tabeli wynika wyraźny wzrost poszczególnych problemów społecznych, które dotyczą mieszkańców naszej gminy.

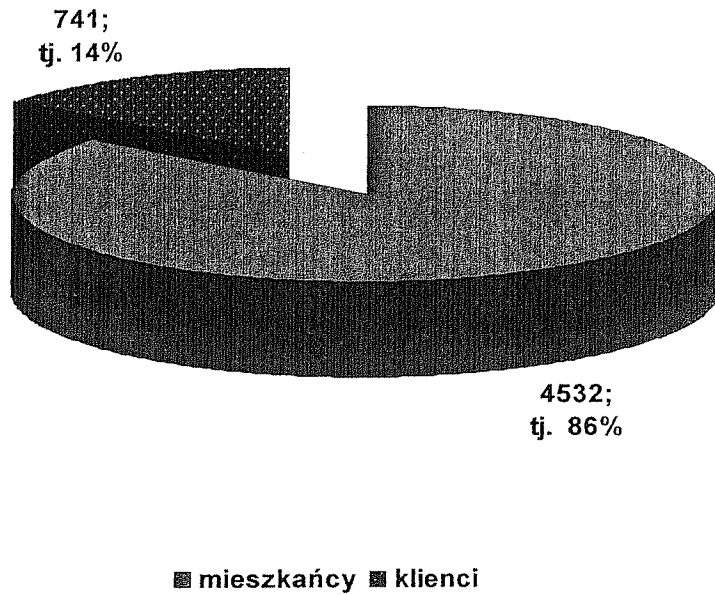
Wykres 5. Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2005 – 2007 (wg decyzji administracyjnych)

Obserwuje się wzrost wydanych decyzji administracyjnych w latach 2005-2007, co jest odzwierciedleniem liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

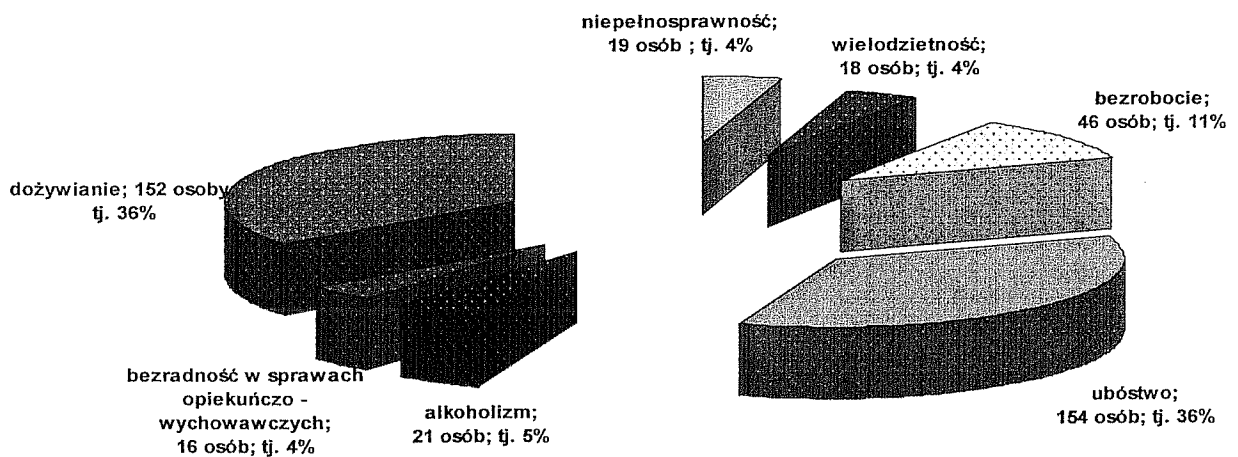

Wykres 6. Ilość korzystających z systemu pomocy społecznej w 2006 r.

Ogółem w 2006 r. z systemu pomocy społecznej (wraz ze świadczeniami rodzinie) w gminie Łękawica skorzystało 751 mieszkańców, co stanowi 14% ogółu mieszkańców gminy. Gdyby uwzględnić liczbę osób w rodzinach, grupy mieszkańców korzystających z pomocy wzrosłoby do ponad 35%.

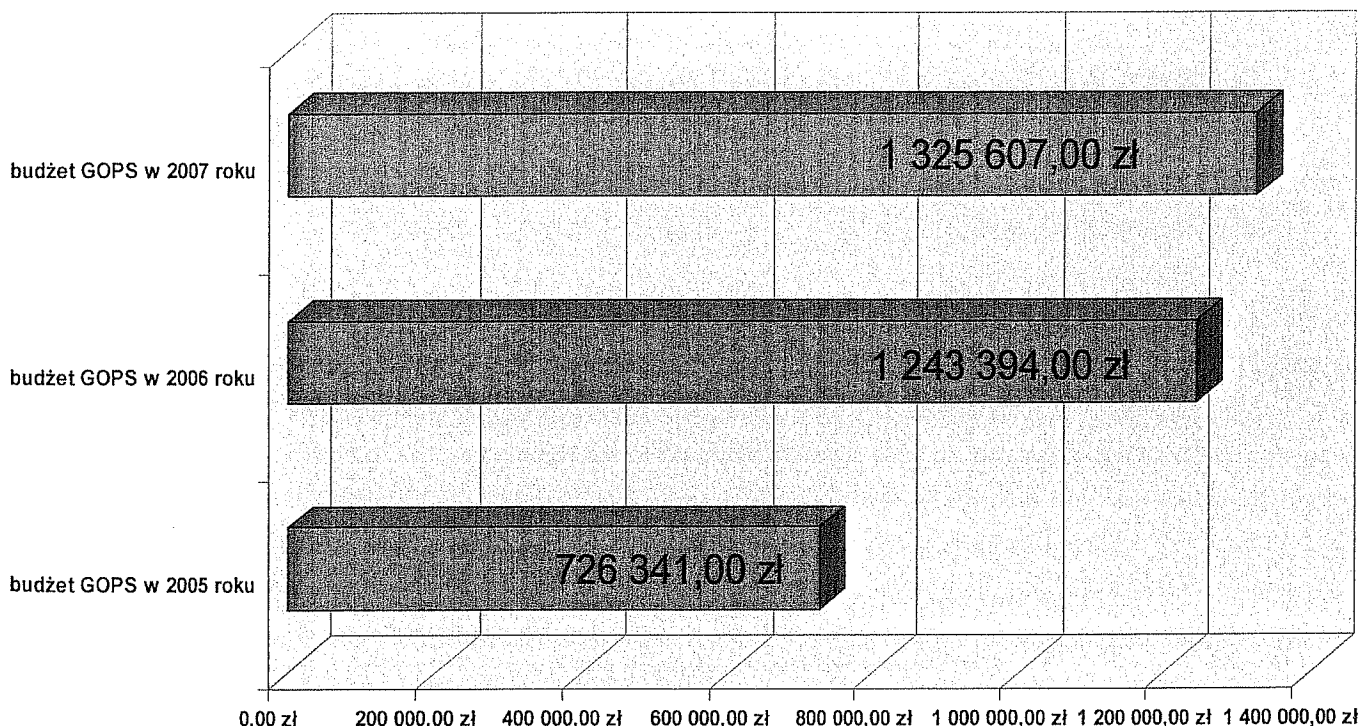
Wykres 7. Powody przyznania pomocy społecznej w 2006 r.

Z w/wym. struktury wynika, że największym problemem społecznym w gminie jest ubóstwo. Potem kolejno: bezrobocie, alkoholizm, niepełnosprawność, wielodzietność i bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Przedstawiamy wykres obrazujący wydatki na pomoc społeczną oraz świadczenia rodzinne wraz z zaliczką alimentacyjną w okresie 2005-2007. Z danych tych wynika, iż z roku na rok wzrasta kwota wydatkowanych środków na pomoc dla mieszkańców naszej gminy.

Wykres 8. Środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną wraz ze świadczeniami rodzinnymi w latach 2005-2007.

2. SYTUACJA DZIECKA W GMINIE

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia oraz wypoczynku.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. System ten tworzą:

- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,

- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu, osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- świetlice szkolne i środowiskowe.

Działalność tych placówek służy wyrównywaniu szans dzieci i młodzieży, jednak dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Zebrane informacje z placówek oświatowych działających na terenie gminy pozwalają zdiagnozować dzieci i młodzież w aspekcie występowania zachowań o cechach patologii społecznej, a także przekazują zebrane dane o realizacji działań opiekuńczo – wychowawczych i profilaktycznych.

GOPS jako instytucja polityka na szczeblu lokalnym w szerokim zakresie współpracuje z placówkami oświaty. Obejmuje ona:

- współpracę z pedagogiem szkolnym zatrudnionym w Zespole Szkół w Łękawicy obejmującą rozwiązywanie problemów szkolnych i życiowych uczniów, a także organizowanie pomocy specjalistycznej ;
- pomoc finansowa z przeznaczeniem na pokrycie kosztów dożywiania dla dzieci z rodzin o trudnej sytuacji materialnej (Zespół Szkół w Łękawicy gorący posiłek, pozostałe 2 szkoły – suchy prowiant). Aktualnie z dożywiania finansowego przez GOPS korzysta 152 uczniów;
- możliwość realizacji we wszystkich placówkach oświatowych zajęć pozalekcyjnych realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Obejmują one rozwój różnych kółek zainteresowań.
- pomoc w organizowaniu wyprawki szkolnej dla uczniów klas od O do III oraz mundurków szkolnych,
- organizowanie na terenie placówek oświatowych zbiórek żywności, art. papierniczych i zabawek z przeznaczeniem dla podopiecznych GOPS-u, podejmowanie takich działań wpływa na kształtowanie postaw charytatywnych wśród uczniów.

Przy Zespole Szkół działa świetlica szkolna, która pełni rolę opiekuńczo – wychowawczą i edukacyjną. Uczniowie otrzymują tu pomoc w odrabianiu lekcji, spędzają wolny czas w oczekiwaniu na odwóz autobusem szkolnym do domu.

Ośrodkiem wsparcia dziennego przeznaczonym dla dzieci i młodzieży na terenie gminy jest świetlica socjoterapeutyczna „Barka”. Placówka ta oferuje swoją pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych jak również z rodzin funkcjonujących prawidłowo. Ogólnie z tej świetlicy korzysta 20 dzieci. Placówka ta zapewnia organizację czasu wolnego poprzez rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć ogólnie – rozwojowych, jak również pomoc w nauce i odrabianiu lekcji. Ponadto organizuje wyjazdy i wycieczki w okresie ferii i wakacji.

W podsumowaniu stwierdza się, że współpraca GOPS z placówkami oświatowymi gminy przynosi wymierne efekty w postaci wczesnego reagowania na problemy występujące w środowisku rodzinnym takie

jak: ubóstwo, bezrobocie, nieporadność rodziców czy alkoholizm. Zjawiska te wywierają negatywny wpływ na funkcjonowanie dziecka: w rodzinie, w grupie rówieśniczej, w szkole i środowisku lokalnym. Zatem Ośrodek Pomocy Społecznej uruchamia kompleksowe działania zmierzające do rozwiązania powstałych sytuacji kryzysowych. Uważamy, że szkoły wiejskie skupiające małą zbiorowość uczniowską są bardziej przyjazne dla dzieci i młodzieży, stąd istnieje możliwość szybkiej reakcji na wychwycenie i zdiagnozowanie pojedynczych przypadków dysfunkcji dziecka czy całej rodziny.

3. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3.1. Ubóstwo

Jednym z kluczowych czynników wpływających na patologię życia społecznego w sensie egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym jest ubóstwo. Zwiększa ono dystans pomiędzy poszczególnymi grupami społecznymi i powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji i marginalizacji życia społecznego.

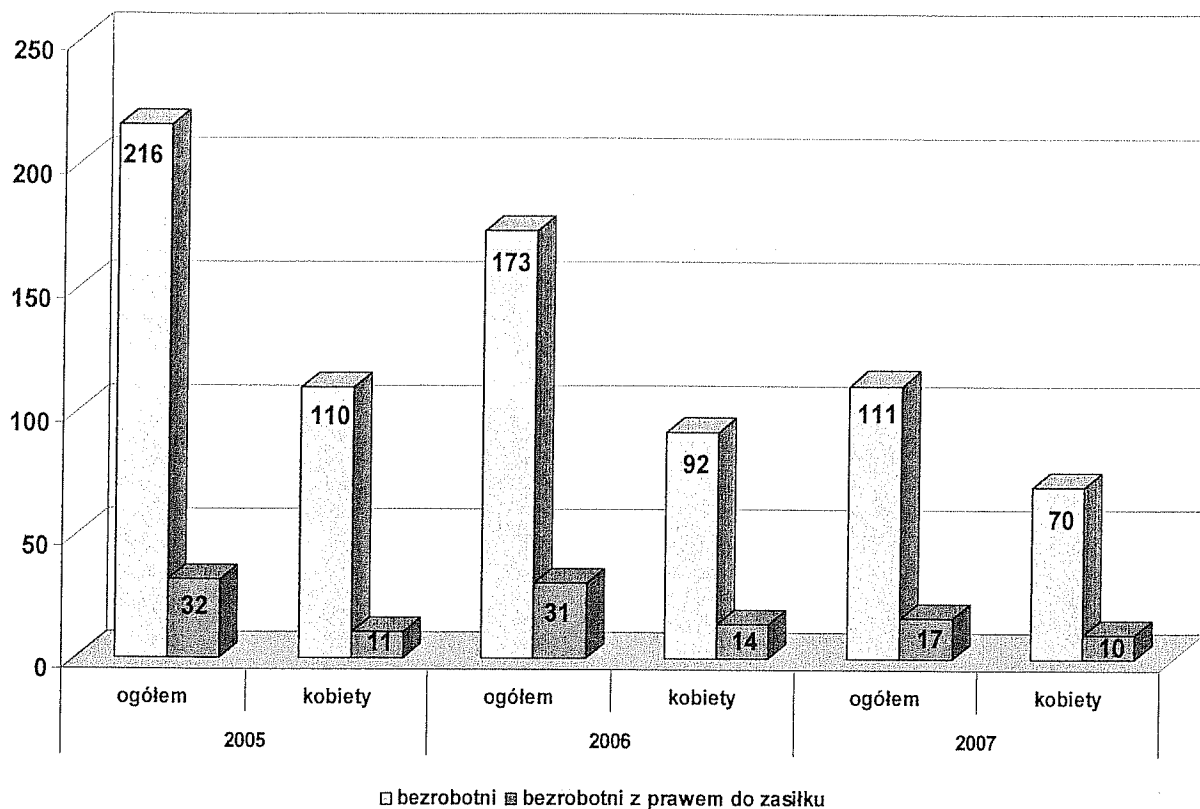
Ubóstwo jako problem społeczny w Gminie Łękawica wynika z długotrwałego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia, struktury rodziny (wielodzietność), specyfiki terenu (tereny góryste i rozdrobnione usytuowanie gospodarstw domowych). Na rzecz osób i rodzin znajdujących się w obszarze ubóstwa GOPS prowadzi szereg form pomocowych m.in. zapewnia środki finansowe niezbędne do przewycięzania trudnych sytuacji życiowych oraz pomoc w postaci pracy socjalnej. Wprowadzony został także program osłonowy dla grupy społecznej, której brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb w zakresie korzystania z infrastruktury gminnej – zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków. Istotnym wyzwaniem dla pomocy społecznej na poziomie lokalnym są działania ukierunkowane na aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych i pozostających bez pracy oraz poszukiwanie skutecznych form łagodzenia skutków ubóstwa, we współdziałaniu z PUP w Żywcu .

3.2. Bezrobocie

Bezrobocie w gminie Łękawica jest zjawiskiem, które dotyka szerokie kręgi społeczne. Skutki i straty, wynikające z bezrobocia dotyczą nie tylko samych bezrobotnych i ich rodziny, ale również całe społeczeństwa. Zostaje niewykorzystany potencjał ludzkiej pracy oraz poczucie zagrożenia bezrobociem ludzi zatrudnionych, co może powodować powstawanie zjawisk patologii społecznej, które w konsekwencji prowadzi do korzystania z pomocy społecznej.

Analizę poziomu bezrobocia w latach 2005 – 2007 obrazuje wykres nr 9 , który wskazuje wyraźne tendencje spadkowe.

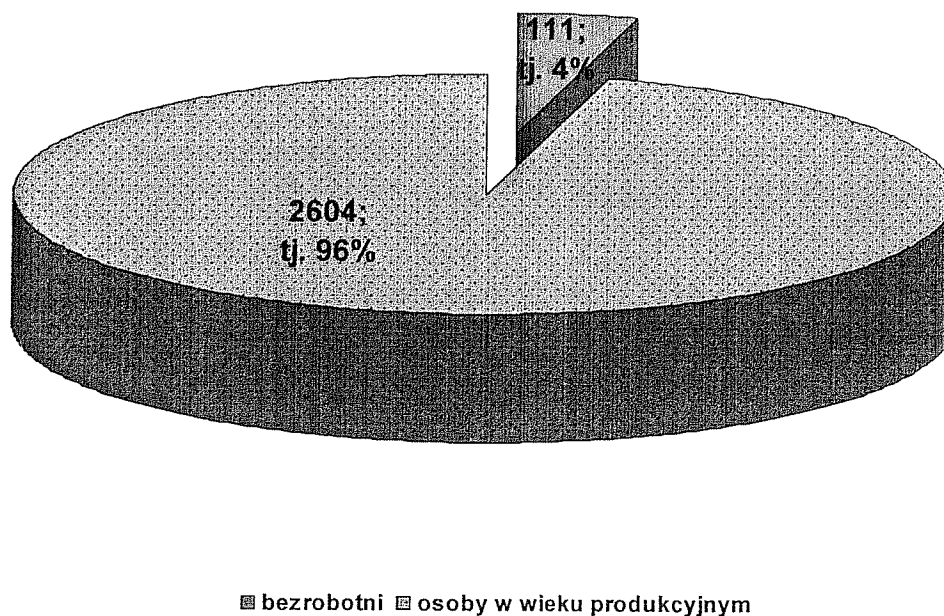
Wykres 9. Poziom bezrobocia w gminie Łękawica w latach 2005-2007 (dane na dzień 30.09.2007).

Długotrwałe bezrobocie staje się przyczyną dysfunkcji rodzin, które oczekują wsparcia finansowego oraz różnorodnych form pomocy w ramach pracy socjalnej świadczonych przez pracowników socjalnych. Z danych GOPS-u wynika, że w ostatnim okresie czasu prowadzone działania przez pracowników socjalnych w zakresie aktywizacji zawodowej klientów polegające m.in. na przygotowaniu do poszukiwania pracy, pomocy w znalezieniu ofert pracy, pośredniczenie w kontakcie z pracodawcami. Przyniosły one pozytywne efekty w postaci podjęcia zatrudnienia w większości przypadków. Osoby te ze względu na strukturę rodziny (wielodzietność), zdarzenia losowe i trudne sytuacje życiowe oraz niskie dochody nadal korzystają z różnych form pomocy społecznej, jednakże ma ona charakter przejściowy. Rozmiary i cechy zjawiska bezrobocia powodują przyjęcie szeregu rozwiązań w kierunku wzmożenia aktywności zawodowej osób bezrobotnych np. motywowanie do uczestnictwa w różnego rodzaju kursach podnoszących kwalifikacje. Działania te organizowane we współpracy samorządu lokalnego i PUP Żywiec oferują możliwość podjęcia pracy w różnych formach, co ma pozytywny wpływ na ogólne funkcjonowanie rodziny w środowisku lokalnym.

Wykres nr 10 obrazuje przekrój społeczeństwa w wieku produkcyjnym, z którego wynika że tylko 4% osób jest zarejestrowanych w PUP Żywiec jako osoby bezrobotne.

Wykres 10. Bezrobotni i osoby w wieku produkcyjnym według stanu na 30.09.2007.

3.3. Niepełnosprawność i starość

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które w obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej postrzegane jest w kategorii problemu społecznego, występującego zarówno w znaczeniu indywidualnym i społecznym. Niepełnosprawność wynika z dysfunkcji sprawności fizycznej lub psychicznej spowodowanej schorzeniami, urazami lub zaburzeniami w rozwoju. Ograniczenia spowodowane niepełnosprawnością utrudniają lub uniemożliwiają wykonywanie podstawowych czynności w zakresie samoobsługi a także prawidłowe pełnienie ról społecznych oraz zdolność komunikowania się z innymi ludźmi.

Głównym celem polityki społecznej wobec niepełnosprawności na terenie gminy Łękawica jest podjęcie działań we wszystkich ważnych sferach życia: zatrudnieniu, edukacji, zabezpieczeniu socjalnym, dostępie do dóbr i usług, likwidację barier architektonicznych, komunikacyjnych, psychologicznych, tworzenie różnych form samopomocy w rozwiązywaniu problemów życia codziennego umożliwiających pełną integrację społeczną i przeciwdziałających marginalizacji społecznej.

Z pojęciem „starość” łączy się także pojęcie „starzenie się”. Jest to pewien proces, w ciągu, którego zmniejsza się aktywność biologiczna organizmu z racji wieku. Wraz z postępującym procesem starzenia, następują nieodwracalne zmiany w człowieku, w jego zdolnościach psychomotorycznych, możliwości zapamiętywania, rozwiązywania problemów, motywacji i emocji. Życie człowieka starego (starzejącego się) staje się trudniejsze, coraz więcej w nim jest problemów, kłopotów, które wcześniej nie występowały.

Ludzie starsi, bardziej niż pozostali, odczuwają braki w zaspokajaniu swoich potrzeb. Wielu z nich znajduje się w gorszej, niż pozostałe grupy, sytuacji materialno - bytowej spowodowanej m.in. ograniczeniem sprawności. W związku z tym pogarsza się ich sytuacja oraz pozycja społeczna.

3.3. Alkoholizm

Alkoholizm jest chorobą obciążoną szczególnym piętnem, wokół której krąży wiele mylnych informacji i mitów. Każdy z nas ma w wyobraźni gotowy wizerunek alkoholika. Zgodnie ze stereotypem, alkoholik należy do marginesu społecznego, jest obdarty i plugawy, nurza się w ryszotku, wódkę zdobywa w pokątnych melinach, bije żonę i płodzi zwyrodniałe dzieci. Alkoholikiem może być każdy z wyjątkiem naszych znajomych i przyjaciół, mężów, żon, matek, ojców, synów, córek, no i oczywiście nas samych. Właśnie z powodu mylnych wyobrażeń i fałszywych mitów nie potrafimy zwykle rozpoznać alkoholizmu w naszym najbliższym otoczeniu. Podobnie negatywny stereotyp dotyczy osób uzależnionych od narkotyków i innych środków zmieniających świadomość

Alkoholizm jest problemem społecznym mającym wpływ na inne sfery życia społecznego. W szczególności alkohol prowadzi do wzrostu przestępczości, pogłębia ubóstwo, wywołuje przemoc w rodzinie. Dotyka coraz częściej młodzież, a w skrajnych przypadkach nawet dzieci w wieku szkolnym. Aby temu przeciwdziałać konieczne jest inicjowanie programów dla już uzależnionych, ale również działania profilaktyczne zapobiegające uzależnieniom. W potocznym rozumieniu spożywanie alkoholu nie prowadzi do uzależnienia, jest obecny w codziennym życiu i stał się formą spędzania wolnego czasu.

Na terenie gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym aspektem jej działalności jest prowadzenie rozmów motywująco – interwencyjnych z osobami nadużywającymi alkoholu (z problemem alkoholu) oraz kierowanie na badania w celu określenia stopnia uzależnienia od alkoholu. Komisja kieruje również wnioski do Sądu o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego, opiniuje wnioski w zakresie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Nawiązuje współpracę z instytucjami, stowarzyszeniami, placówkami odwykowymi, działającymi w sferze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Z danych Komisji wynika, iż w społeczeństwie jest niska świadomość mechanizmu uzależnienia oraz jego skutków w życiu codziennym jednostki, rodziny i społeczeństwa lokalnego. Gmina w ramach realizacji Gminnego Programu stara się wspierać działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz wspiera działania lecznicze osób uzależnionych i współuzależnionych z terenu gminy.

Tabela 2. Problem uzależnień na terenie gminy

	2005	2006	2007
Wezwania na komisję	96	108	87
Badania biegłych	4	3	1
Leczenie zamknięte	6	4	2
Leczenie otwarte	5	10	7
Punkt konsultacyjny	12	8	9

Źródło: dane GKRPA

3.5. Narkomania

Tą patologią zagrożone są głównie dzieci i młodzież, szczególnie ze względu na panującą modę zażywania środków odurzających oraz łatwość ich dostępu (dynamiczny rozwój narkobiznesu). Z badań

statystycznych wynika, że największe zagrożenie występuje w dużych aglomeracjach miejskich, jednakże małe miasta i wsie są również dotknięte tym problemem. Dystrybucja narkotyków odbywa się najczęściej w dyskotekach, pubach, kawiarniach i na terenie placówek oświatowych. Problem narkomanii wymaga podjęcia natychmiastowych działań profilaktycznych. Profilaktyka to przede wszystkim edukacja, informacja i wyposażenie osób nadużywających w umiejętności odmawiania, stawiania realistycznych celów. W oparciu o posiadane dane i informacje z placówek oświatowych i policji wynika, że zjawisko narkomanii w Gminie Łękawica aktualnie nie występuje.

3.6. Przemoc w rodzinie

Najbliższym środowiskiem, w którym każdy z nas funkcjonuje jest rodzina. Prawidłowo funkcjonująca zapewnia zaspokojenie podstawowych potrzeb ich członków. W rodzinie wychowują się dzieci i od tego jak będą wychowane zależy kształt przyszłych pokoleń. Aby rodzina mogła prawidłowo funkcjonować musi mieć zapewnione odpowiednie warunki tzn. mieszkanie, środki finansowe na zakup żywności, odzieży a także dostęp do leczenia i edukacji i innych zdobyczy cywilizacji. Zachwianie któregoś z tych elementów prowadzi do szeregu dysfunkcji, z których najczęściej spotykana to zjawisko przemocy w rodzinie. Prowadzi ono do powstania bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach. Aby bliżej zdefiniować to negatywno zjawisko przytoczymy sytuację z życia codziennego określone w następujący sposób. „Jeśli idąca ulicą kobieta zostanie napadnięta i dotkliwie pobita przez obcego mężczyznę to sprawca takiego zdarzenia szybko poniesie konsekwencje karne. Jeśli ten sam mężczyzna katuje swoją żonę w czterech ścianach swojego mieszkania to uchodzi mu to bezkarnie.” Przemoc w rodzinie zazwyczaj nie ma świadków, jednakże nie jest to powód do niedostrzegania tego problemu społecznego, wręcz przeciwnie powinniśmy skutecznie reagować na każde niepożądane zachowanie, poprzez zgłaszanie do odpowiednich służb społecznych w celu podjęcia działań w ramach interwencji kryzysowej.

Sprawca skutecznie potrafi odizolować ofiary od źródeł pomocy, nakłonić je do milczenia, a jeśli ktoś się dowie, domyśla czegoś lub zechce interweniować, może zostać skutecznie zastraszone. Dlatego charakterystyczną cechą ofiar przemocy jest rozchwianie emocjonalne, które bywa niezrozumiałe, irytujące i zniechęcające do pomocy. Ofiary często wycofują skargi, nie chcą ukarania sprawcy i sprawiają wrażenie, że same nie wiedzą, na czym im zależy. Dzieje się tak, gdyż ciągle poniżane mają zniekształcony obraz swojej osoby. Uważają, że są głupie, złe, niezdarne, czują się winne i odpowiedzialne za przemoc. Przeżywają silny lęk. Czasem podejmują działania autodestrukcyjne. Sprawca przemocy w takiej sytuacji czuje się bezkarny i usprawiedliwiony. Skutecznie manipuluje ofiarą, a także otoczeniem. Potrafi bardzo dobrze i logicznie wytłumaczyć motywy oraz cel swojego postępowania. Wszczynane przeciwko niemu sprawy karne często zostają umorzone z braku dowodów. Do zadań Ośrodka w zakresie przemocy należą ponadto działania o charakterze edukacyjno – informacyjnym dla ofiar przemocy.

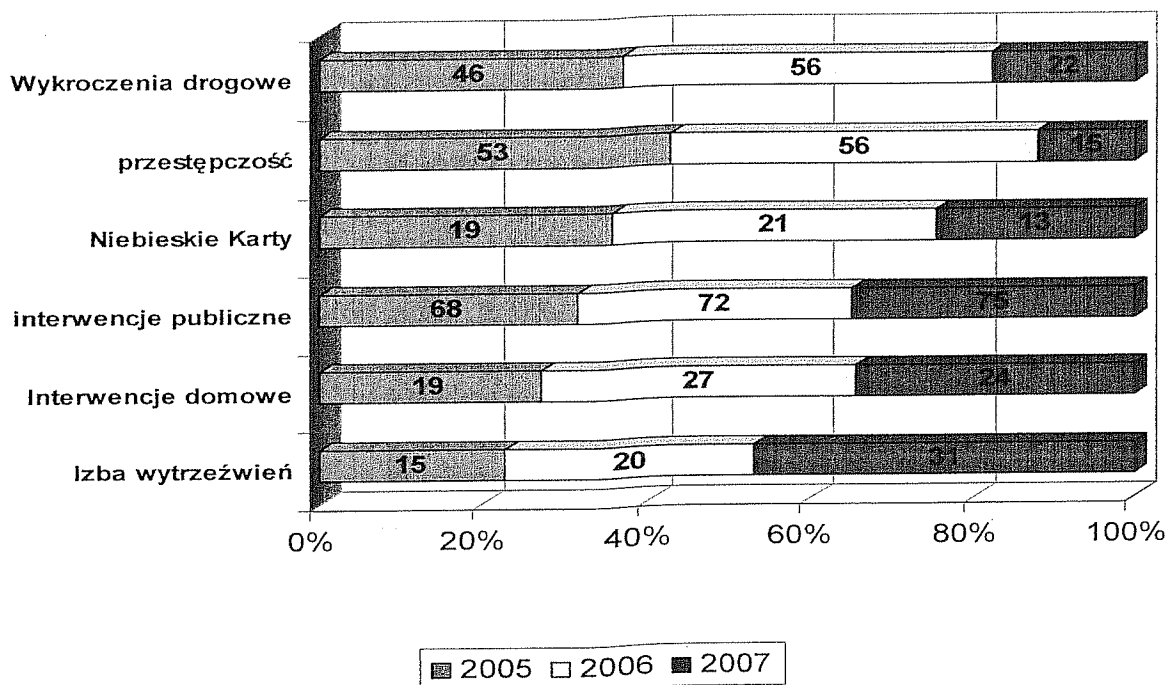
W naszej gminie zauważalny jest ciągły wzrost patologii społecznej. Koniecznym jest stała współpraca instytucji i służb społecznych (Policja, Sąd, Prokuratura, Ośrodek Interwencji Kryzysowej) obejmująca zespołowe przygotowanie interwencji w sytuacji uzyskania informacji o konieczności interwencji wobec przemocy w rodzinie, a w szczególności przemocy wobec dzieci. Działania te mają na celu wypracowanie spójnych

rozwiązań dotyczących działań profilaktycznych jak i powrót do prawidłowego funkcjonowania rodziny i osiągnięcie stabilizacji życiowej.

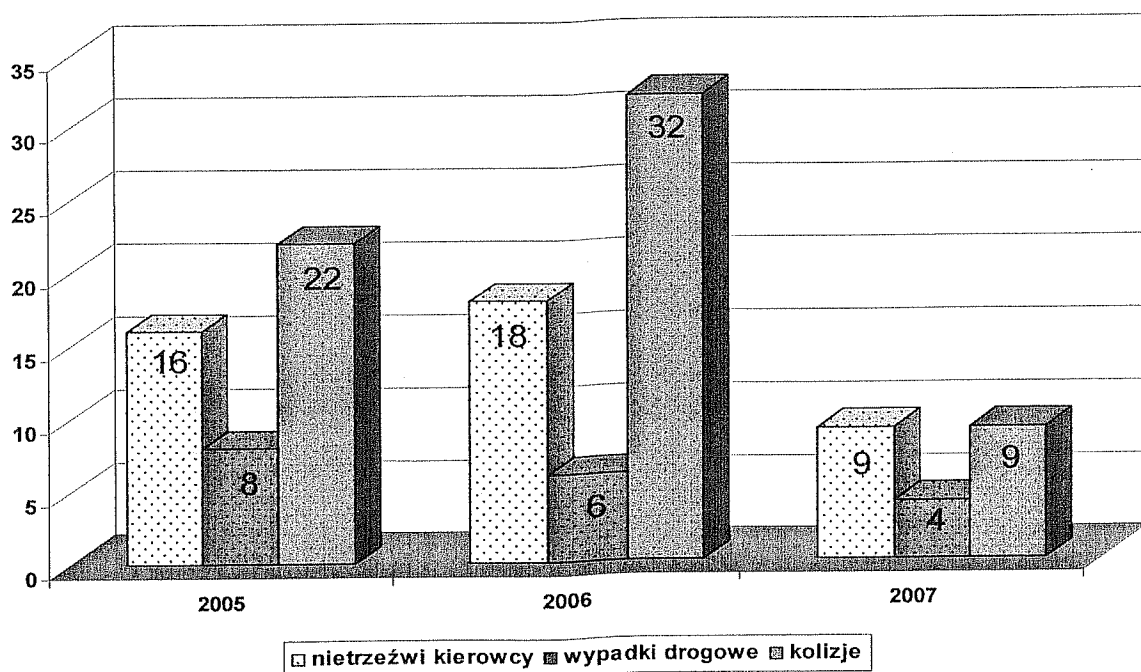
Ilość interwencji, przestępstw oraz wykroczeń drogowych na terenie gminy Łękawica obrazuje wykres nr 11, z której wynika ciągle ich wzrost w ostatnich latach.

Wykres 11. Przyczyny interwencji na terenie Gminy Łękawica przez KP Gilowice w latach 2005 – 2007

Rodzaje wykroczeń na terenie gminy obrazuje nam wykres nr 12.

Wykres nr 12. Wykroczenia na terenie gminy w latach 2005-2007

3.7. Nieporadność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i życiowych

Zatem **rodzina dysfunkcyjna** to taka, która nie potrafi dostatecznie dobrze wypełnić swoich funkcji, a więc taka, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Dysfunkcyjność rodziny może dotyczyć realizacji różnych zadań oraz różnego ich zakresu. Można, więc wyróżnić **dysfunkcję całkowitą**, oznaczającą, że w rodzinie występuje kompletne niepowodzenie w realizacji zadań rodziny i muszą ją w tym zastąpić wyspecjalizowane rodziny bądź instytucje, oraz **dysfunkcję częściową**, oznaczającą, że rodzina nie potrafi realizować prawidłowo pewnych jej zadań i podstawowych funkcji i że wymaga pomocy wyspecjalizowanych instytucji. Dysfunkcyjność w obu jej postaciach może obejmować niepowodzenia w zakresie zadań związanych z zapewnieniem prawidłowych warunków bytu, niepowodzenia w zakresie realizacji zadań opiekuńczych i wychowawczych, a tym samym w zakresie zaspokojenia potrzeb i oczekiwań społeczeństwa, niepowodzenia w walce z kryzysem małżeńskim, niepowodzenia w różnych innych sferach życia rodzinnego, np. w sferze zdrowia, edukacji, aspiracji członków rodziny itp. Dysfunkcyjność rodziny jest najczęściej wynikiem zbieżności niskiego statusu ekonomicznego, społecznego i kulturowego. Wychowanie i socjalizacja dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej są wypaczone poprzez takie zjawiska, jak: alkoholizm, narkomania, bezrobocie, ubóstwo, nieporadność życiowa i zachwiane normy moralne rodziców, brak opieki, rozwody, przestępczość, w tym przestępczość przeciw rodzinie, niepełnosprawność członków rodziny. Najtrudniejsze warunki rozwoju mają dzieci w rodzinie zdemoralizowanej, o niskiej kulturze osobistej i poziomie moralnym. Uczą się złego zachowania, gdyż są świadkami wywisk, kłamstw, oszustw, rozstrzygania problemów krzykiem. Niewłaściwe wykonywanie obowiązków rodzicielskich w stosunku do dzieci niejednokrotnie przybiera formę zachowań patologicznych. Częstym zjawiskiem jest bicie i wyzywanie dzieci, najczęściej z błahych powodów. Psychiczne i fizyczne znęcanie się rodziców nad dziećmi oraz często dorastających dzieci nad rodzicami jest normą. Nie wiedzą, że można postępować inaczej. Takie sytuacje doprowadzają niejednokrotnie do prób samobójczych lub samobójstw dokonanych. Jest to drastyczna dysfunkcyjność rodziny w sferze emocjonalnej i wychowawczej. Ten rodzaj dysfunkcji stwarza konieczność wspierania rodziny w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, poprzez realizację pracy socjalnej. Polega ona na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, w środowisku szkolnym i rówieśniczym. Praca socjalna realizowana we współpracy z placówkami oświatowymi, sądem, policją, kuratorem przynosi wymierne efekty.

3.8. Bezdomność

Bezdomność jest problemem społecznym, którego rozwiązanie spoczywa na samorządzie gminnym polegające na zaspokojeniu schronienia, posiłków, odzieży i opieki medycznej. Obowiązująca ustawa o pomocy społecznej określa to zadanie jako zadanie własne o charakterze obowiązkowym. W chwili obecnej na terenie Gminy Łękawica nie wystąpiły przypadki bezdomności, niewykluczone, że w przyszłości przyjdzie nam zmierzyć się z tym problemem uwzględniając diagnozę środowiska.

Rozdział III

ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia, związki.

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łękawicy ul. Żywiecka 52 – realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej, ustawy o dodatkach mieszkaniowych i koordynuje rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie.

2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Łękawica ul. Żywiecka 52 – realizuje zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, przeciwdziałaniu narkomani i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Organy Gminy:

- ✓ Rada Gminy uchwalająca programy i kierunki rozwiązywania problemów społecznych oraz przyznająca środki finansowe na ich realizację.
- ✓ Wójt Gminy realizujący zadania określone ustawami przy pomocy Urzędu Gminy w Łękawicy .

4. Gminna Biblioteka Publiczna w Łękawicy ul. Żywiecka 23 – jako instytucja kultury, która poprzez swoją działalność kulturalno – informacyjną umożliwia mieszkańcom gminy korzystanie z usług informatycznych oraz służy pomocą w przygotowaniu dokumentów o charakterze urzędowym. Prowadzi wypożyczalnię i czytelnie książek. Ponadto koordynuje działalność zespołów kulturalnych i jest ośrodkiem informacji publicznej na terenie gminy.

5. Zakład Usług Komunalnych w Łękawicy ul. Żywiecka 23 – świadczy usługi dla mieszkańców gminy z zakresu infrastruktury gminnej obejmujące m.in.: zbiórkę odpadów segregowanych, zaopatrywanie w wodę z wodociągu gminnego, odbiór ścieków do oczyszczalni. Ponadto prowadzi usługi transportowe.

6. Placówki oświatowe :

- ✓ **Zespół Szkół w Łękawicy ul. Sportowa 5** obejmujący Gminne Przedszkole Publiczne, Szkołę Podstawową i Gimnazjum ,
- ✓ **Szkoła Podstawowa w Kocierzu Moszczanickim ul. Beskidzka 56,**
- ✓ **Szkoła Podstawowa w Okrajniku ul. Żywiecka 82**

zapewniają proces edukacyjny oraz pełnią rolę opiekuńczo – wychowawczą dla dzieci i młodzieży. Ponadto prowadzą działalność profilaktyczną w formie różnego rodzaju kółek zainteresowań w ramach zagospodarowania czasu wolnego uczniów.

7. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Łękawica funkcjonują zorganizowane grupy, stowarzyszenia i Kościół Rzymskokatolicki. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminny dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego, dot. współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Współpraca gminy polega na doradztwie, konsultacjach, wsparciu lokalowym, wsparciu rzeczowym oraz dofinansowaniu działalności statutowej organizacji. W ramach współpracy realizowane są zadania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Łękawica:

- ✓ Rzymskokatolicka Parafia p.w. Michała Archanioła w Łękawicy poprzez:
  - Kościół parafialny w Łękawicy
  - oaza, grupa charytatywna
  - Kaplicę w Kocierzu Rychwałdzkim
  - Kaplicę w Okrajniku
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Łękawicy ul. Wspólna 24
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kocierzu Moszczanickim ul. Beskidzka 38
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kocierzu Rychwałdzkim ul. Turystyczna 17
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Okrajniku ul. Strażacka
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Łysinie ul. Leśna 6
- ✓ LKS „Orzeł” w Łękawicy
- ✓ LKS „Beskid” w Kocierzu Moszczanickim
- ✓ Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kocierz
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Łękawicy
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Kocierzu Moszczanickim
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Kocierzu Rychwałdzkim
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Okrajniku
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Łysinie
- ✓ Chór śpiewaczy „CONVIVA” i zespół regionalny „Jaworki”
- ✓ Klub Honorowego Dawcy Krwi w Łękawicy.

Rozdział IV

PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.
- Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku, z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego
- Zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.
- Bezrobocie powodujące ubóstwo i nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.
- Uzależnienia i choroba alkoholowa są jednymi z poważniejszych problemów społecznych. Stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem.

Część II

ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

❖ kwestia dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży, • współdziałanie instytucji pozarządowych z rządowymi, • aktywne działania pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, • samorząd prowadzi działania zapobiegające dysfunkcjom rodziny, • wykorzystywanie potencjału zawodowego pracowników służb społecznych • prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej „BARKA” stanowiącej ośrodek wsparcia dziennego	<ul style="list-style-type: none"> • nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników socjalnych w systemie pomocy społecznej, • zbyt mała ilość organizacji pozarządowych na terenie gminy, • zbyt mała liczba specjalistów do pracy z rodziną, • brak placówek resocjalizacyjnych, • brak specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży, • brak ośrodków wsparcia dla rodzin w sytuacjach kryzysowych .

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami na rzecz pomocy dzieciom młodzieży, • członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę prorodzinnej polityki społecznej, • decentralizacja władzy szansą na skuteczną pomoc i wsparcie dla dzieci i młodzieży, • placówki oświatowe prowadzą programy profilaktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyuczona bezradność i obawa przed uzależnieniem od pomocy społecznej, • słaby poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną, • zagrożenia prawidłowego funkcjonowania rodziny, spowodowane postępowaniem cywilizacyjnym • niewystarczająca opieka medyczna w placówkach oświatowych, • niewystarczające środki finansowe na realizację zajęć obejmujących różnorodność zainteresowań uczniów.

❖ kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wzrasta wartość wykształcenia w ogólnej sytuacji społeczno – gospodarczej na rynku pracy, • odpowiednie kwalifikacje zawodowe kadry Ośrodka w zakresie rozwiązywania problemów osób długotrwale bezrobotnych, • współpraca Ośrodka z PUP-em w zakresie szerokiej aktywizacji osób bezrobotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • długotrwałe bezrobocie wśród mężczyzn i kobiet na terenie gminy, • dziedziczenie bezrobocia, • nieopłacalność legalnego zatrudnienia ze względu na niskie wynagrodzenie, • brak inicjatywy ze strony osób bezrobotnych dot. przekwalifikowania zawodowego,

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak zjawiska wykluczenia społecznego osób bezrobotnych • udział instytucji lokalnych w działaniach skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zjawiska dziedziczenia bezrobocia, • niska świadomość społeczna dot. kontynuowania nauki, celem zdobycia i uzyskania zawodu i wykształcenia, • występowanie szarej strefy

❖ kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z PCPR na rzecz osób niepełnosprawnych przez wyrównywanie szans w życiu społecznym, • uczestnictwo osób niepełnosprawnych z terenu 	<ul style="list-style-type: none"> • brak organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych, • bariery architektoniczne utrudniające dostęp

<p>gminy w zajęciach Warsztatów Terapii Zajęciowej w Gilowicach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych mieszkaniach osób niepełnosprawnych 	<p>do instytucji i placówek użyteczności publicznej,</p>
---	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrasta społeczna akceptacja dla osób niepełnosprawnych, • edukowanie o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych, • upowszechnianie w środkach masowego przekazu problematyki osób niepełnosprawnych, • likwidacja barier architektonicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi specjalistyczne i stacjonarne, • niska świadomość pracodawców dotycząca akceptacji osób niepełnosprawnych w kwestii zatrudnienia, • brak postaw i zachowań dot. integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym, • zmniejszanie się miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

❖ kwestia ludzi starszych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • profesjonalnie przygotowana kadra w dziedzinie spraw osób starszych, • odpowiednia kadra w dziedzinie rozwiązywania problemów osób starszych, • rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy społecznej, • zapewnienie wsparcia w formach pomocy sąsiedzkiej w ramach „prac społecznie użytecznych”, • organizowanie corocznie „wigilii” dla osób samotnych i starszych, • integracja osób starszych poprzez udział w corocznych spotkaniach w placówkach szkolnych z okazji „Dnia Babci i Dziadka”, • udział w organizowaniu wyjazdów osób starszych (emerytów i rencistów) w ramach współpracy z zaprzyjaźnioną gminą Vavrečka 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadczeniobiorców wśród grupy ludzi starszych, spowodowana m.in. bardzo niskim poziomem świadczeń emerytalno - rentowych, • utrudniony dostęp do siedziby GOPS-u (bariery architektoniczne), • starzenie się społeczeństwa, • brak Dziennych Domów Pomocy Społecznej.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • szkolenie kadry realizującej pomoc społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna koordynacja działań

<p>osobom starszym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie aktywności kulturalnej osób starszych poprzez możliwość udziału w grupie śpiewaczej „CONVIVA” • praca socjalna w środowiskach osób starszych zmierzająca do poprawy ogólnego funkcjonowania • pomoc materialna ze strony GOPS-u w ramach posiadanych możliwości. 	<p>podmiotów na rzecz osób starszych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieprawidłowa polityka mieszkaniowa, • brak placówek opiekuńczo – leczniczych, • utrudniony dostęp do korzystania ze specjalistycznych usług medycznych (poradnie specjalistyczne, szpitale, usługi rehabilitacyjne).
---	---

❖ **kwestia osób uzależnionych**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi od alkoholu pracującymi w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • zapewnione warunki lokalowe, • prawidłowo rozwinięty system pomocy w procesie leczenia odwykowego, • zgodne z ustawą wydatkowanie środków finansowych pochodzących z opłat za zezwolenia, • współpraca pomiędzy samorządem lokalnym a placówkami leczenia odwykowego w obszarze uzależnień, • możliwość korzystania z otwartej terapii odwykowej dla osób uzależnionych, współ-uzależnionych i z innymi dysfunkcjami, • właściwy przepływ informacji pomiędzy organizacjami działającymi w obszarze leczenia uzależnień, • współpraca z kościołem. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy, • brak organizacji pozarządowych, Klubów Trzeźwości, Klubu Abstynenta pomagających osobom uzależnionym.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • traktowanie uzależnienia jako choroby oraz problemu społecznego, • kompleksowy system pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin, • posiadane zasoby pozwalają na udzielenie 	<ul style="list-style-type: none"> • mało efektywne i skuteczne działania podejmowane na rzecz osób uzależnionych.

profesjonalnej pomocy w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień osób i ich rodzin.	
---	--

❖ kwestia osób bezdomnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • brak wystąpienia przypadków bezdomności, • stosowanie działań zapobiegających bezdomności, • współpraca ze służbami (straż, policja) w celu zapobiegania zjawisku bezdomności • podjęcie działań koordynujących pomoc bezdomnym na terenie gminy (pomieszczenie z wyposażeniem w przypadku wystąpienia problemu) 	<ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań socjalnych,

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dostępność do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności, 	<ul style="list-style-type: none"> • brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,

❖ rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych osób i rodzin, • wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej, • współpraca z instytucjami i placówkami w zakresie świadczenia profesjonalnej pomocy i wsparcia w różnych formach dla osób i rodzin, • prowadzenie działań w formie pracy socjalnej w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> • utrudnienia w wykonywaniu codziennej pracy przez pracowników socjalnych ze względu na specyfikę terenu górskiego • zbyt duża odległość ośrodków kształcenia służb społecznych od gminy.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej w ramach udziału w projektach EFS. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry w stosunku do potrzeb i do wymogów wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Część III

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział I

Strategiczne rozwiązania poszczególnych problemów społecznych

I. UBÓSTWO

Cel strategiczny

Wypracowanie zasad i form skutecznej polityki społecznej w gminie inicjującej i wspierającej działania mające na celu eliminację lub minimalizację skutków różnorodnych problemów społecznych doprowadzających do ubożenia mieszkańców gminy.

Cele operacyjne

1. Wspomaganie osób i rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności realizacji potrzeb życiowych i uczestnictwa w życiu społecznym.
2. Kompleksowe działania wszystkich instytucji i organizacji w celu skutecznego przeciwdziałania skutkom pojawiających się problemów społecznych.
3. Pomoc finansowa świadczona przez ośrodek pomocy społecznej.
4. Dalsza realizacja programu osłonowego w zakresie korzystania z infrastruktury gminnej.
5. Propagowanie i wspieranie działań pracowników socjalnych w środowisku ukierunkowanych na uaktywnienie grup społecznych szczególnie zagrożonych ubóstwem, w celu zmiany ich sytuacji.
6. Przyjęcie systemowych rozwiązań w sferze polityki społecznej na szczeblu lokalnym.

II. BEZROBOCIE

Cel strategiczny

Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych wynikających z bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) oraz zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej.

Cele operacyjne

1. Zorganizowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia.
2. Stworzenie ogólnodostępnego banku danych o możliwościach pomocy osobom bezrobotnym, dostępnych ofertach pracy oraz szkoleniach i kursach.
3. Rozwój poradnictwa zawodowego oraz struktur inicjujących i wspierających działania osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.
4. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.
5. Wypracowanie form i zasad wspierania rodzin osób bezrobotnych.
6. Wyrównywanie szans różnych grup społecznych na rynku pracy.
7. Promowanie i wspieranie programów preferencyjnych dla pracodawców zatrudniających absolwentów, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych poprzez współpracę z PUP.
8. Wspieranie wszelkich działań mających na celu pomoc osobom niepełnosprawnym.

III. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWALA CHOROBA

Cel strategiczny

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom pełnych i równoprawnych warunków do samodzielnego, aktywnego i niezależnego uczestnictwa w każdej sferze życia społecznego.

Cele operacyjne

1. Podjęcie działań zmierzających do zapobiegania, ograniczenia i łagodzenia skutków niepełnosprawności.
2. Kształtowanie w społeczności lokalnej postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.
3. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, pracy zawodowej, kulturze i rekreacji poprzez tworzenie warunków do rozwoju, edukacji, leczenia i rehabilitacji fizycznej, psychicznej, zawodowej i społecznej.
4. Zorganizowanie i wspieranie sieci współpracy między instytucjami, organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
5. Inicjowanie, wspieranie i promowanie różnego rodzaju programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
6. Wspieranie wszelkich działań i inicjatyw mających na celu pomoc osobom bezrobotnym.

IV. ZABURZENIA PSYCHICZNE

Cel strategiczny

Wspieranie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Cele operacyjne

1. Podjęcie działań zmierzających do ograniczenia i łagodzenia skutków zaburzeń psychicznych.
2. Kształtowanie w społeczności lokalnej postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

V. STAROŚĆ

Cel strategiczny

Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu ludzi starych poprzez stworzenie im pełni warunków do aktywności życiowej w miejscu zamieszkania oraz łagodzenie trudności wynikających z wieku.

Cele operacyjne

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych z życia społecznego.
2. Edukacja społeczna na temat starości i starzenia się społeczeństwa.
3. Zapewnienie odpowiednich form leczenia, rehabilitacji, opieki i wsparcia osobom starszym i aktywizowanie ich do udziału w życiu społecznym.
4. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, a także środowiska do tworzenia grup samopomocowych i grup wsparcia itp.
5. Wspieranie wszelkich działań mających na celu pomoc osobom starszym i kombatantom.

VI.BEZDOMNOŚĆ

Cel strategiczny

Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób bezdomnych i ich reintegracja ze środowiskiem.

Cele operacyjne

1. Zapobieganie bezdomności poprzez rozbudowę systemu pomocy i wczesnego diagnozowania, inicjowanie, promowanie i wspieranie programów wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
2. Wspieranie wszelkich działań mających na celu pomoc osobom bezdomnym.

VII.BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZYCH

Cel strategiczny

Stworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie pozwalającego na utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej lub zapewnienie opieki i wychowania poza rodziną naturalną z zachowaniem założeń polityki prorodzinnej.

Cele operacyjne

1. Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez utworzenie lub wzmocnienie ich funkcji.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do godnego życia i rozwoju.
3. Przeciwdziałanie pojawianiu się patologii wśród dzieci i młodzieży.
4. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców.
5. Stworzenie możliwości pracy z rodzinami naturalnymi dzieci.
6. Zorganizowanie na terenie powiatu systemu oparcia społecznego dla dzieci i młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.
7. Umożliwienie równego dostępu do edukacji, leczenia, rehabilitacji i wypoczynku dzieciom i młodzieży pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych.
8. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

VII.UZALEŻNIENIA

Cel strategiczny

Promowanie wolnego od środków uzależniających zdrowego stylu życia, eliminowanie i minimalizowanie skutków uzależnień oraz profilaktyka i edukacja w zakresie problemów alkoholowych i uzależnienia od narkotyków.

Cele operacyjne

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz członków ich rodzin.
2. Zorganizowana działalność profilaktyczna, informacyjna i edukacyjna, w zakresie problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży.
3. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie.
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnienia.

Szczegółowe zadania określone są corocznie w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii i przemocy w Rodzinie.

IX. PRZEMOC W RODZINIE

Cel strategiczny

Stworzenie spójnego systemu pomocy i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz minimalizacja jej skutków.

Cele operacyjne

1. Zbudowanie spójnego systemu pomocy ofiarom przemocy domowej poprzez zawiązanie koalicji pomiędzy wszystkimi organizacjami i instytucjami udzielającymi pomocy ofiarom przemocy.
2. Zapobieganie oraz powstrzymywanie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez działania instytucjonalne oraz edukację i profilaktykę.
3. Zorganizowanie kompleksowej pomocy dla rodzin i osób w kryzysie.
4. Promowanie i popieranie wszelkich działań mających na celu zapobieganie przemocy w rodzinie i niwelowanie jej skutków.

Szczegółowe zadania określone są corocznie w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii i przemocy w Rodzinie.

X. PRZESTĘPCZOŚĆ

Cel strategiczny

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz podjęcie intensywnych, wielopłaszczyznowych działań w kierunku przeciwdziałania przestępczości i likwidacji jej skutków.

Cele operacyjne

1. Podjęcie szeroko zakrojonych działań profilaktycznych i edukacyjnych.
2. Realizacja programu „Razem Bezpieczniej”.

Rozdział II

CELE STRATEGICZNE

Problem

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 1

1. Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązaniu własnych problemów.

Cele operacyjne

1. Propagowania integracji wśród społeczności lokalnych.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
3. Aktywne współdziałania pomiędzy grupami społecznymi, organizacjami pozarządowymi i fundacjami a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań:	Realizatorzy
1. Systematyczna diagnoza występujących problemów społecznych.	GOPS
2. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei wolontariatu.	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe
3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, z innych źródeł niż samorządowe.	Urząd Gminy, GOPS
4. Wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie w ramach szkoleń EFS-u.	Urząd Gminy, GOPS
5. Współpraca z gminami ościennymi w zakresie dostępności do korzystania z usług Warsztatów Terapii Zajęciowej w Gilowicach oraz Fundacji PER-CORDA w Łodygowicach.	GOPS

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: pozarządowych w ramach programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 2

2.Sprawny system pomocy rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Pomoc w ograniczaniu przyczyn dysfunkcji.
2. Wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego dla rodzin.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży w tym niepełnosprawnym odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i należnymi im prawami.

Kierunki działań:	Realizatorzy
1. Rozwój poradnictwa psychologicznego i pomocy w formie pracy socjalnej dla rodzin biologicznych, zastępczych, a także prowadzenie terapii rodzinnej.	GOPS
2. Praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo – wychowawczym.	GOPS, placówki oświatowe
3. Organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych.	GKRPA
4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin o trudnej sytuacji materialno – bytowej: <ul style="list-style-type: none"> • organizacja i finansowanie dożywiania w placówkach oświatowych, • zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, • organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom, • organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego. 	Dyrektorzy placówek oświatowych, GOPS
	GOPS
	GOPS
	Kuratorium oświaty, GOPS, GKRPA
5. Podejmowanie inicjatyw na rzecz pomocy rodzinie : <ul style="list-style-type: none"> • pomoc materialna, poradnictwo terapeutyczne, pomoc instytucjonalna – zwiększenie dostępności do itp. przedszkoli, działania w kierunku usamodzielniania się; • opracowanie i wdrażanie programu osłonowego dla rodzin najuboższych w zakresie korzystania z infrastruktury gminnej dot. zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków; 	GKRPA, GOPS
	Organy gminy, GOPS
6. Podejmowanie działań osłonowo – aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	GOPS

7. Opracowania i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.	Organy gminy, GOPS, GKRPA
8. Rozwój działających na terenie gminy form spędzania wolnego czasu m.in. organizowanie obozów sportowych, zajęć pozalekcyjnych, form wypoczynku letniego i zimowego, funkcjonowanie świetlic.	Dyrektorzy placówek oświatowych, organizacje pozarządowe, GOPS, GKRPA
9. Wspieranie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną; piknik rodzinny jako forma wypoczynku, imprezy integracyjne i kulturalne, festyny, spartakiady, turniej wsi, dożynki, warsztaty folklorystyczne.	Instytucja kultury, urząd gminy, GOPS, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
10. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.	GOPS

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: pozarządowych w ramach programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Cel strategiczny 3

5. Utrzymanie osób chorych, starszych i niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
2. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.

Kierunki działań:	Realizatorzy
1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania poprzez rozwijanie systemu usług opiekuńczych oraz pomocy sąsiedzkiej.	GOPS

<p>2. Praca socjalna obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, ➤ udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej, ➤ podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą pomocy w usługach, ➤ uwrażliwienie społeczności lokalnych na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, ➤ objęcie opieką przez wolontariuszy osób potrzebujących wsparcia i pomocy, ➤ umożliwienie skorzystania przez osoby starsze i niepełnosprawne z przysługujących uprawnień itp. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp. 	GOPS
	GOPS, PCPR
	GOPS
	Dyrektorzy placówek oświatowych, organy gminy, GOPS
	GOPS
	GOPS, PCPR, NFOZ
<p>3. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych, itp. przez działalność KGW, chóru śpiewaczego, wigilii itp.</p>	Organy Gminy, Instytucja Kultury, GOPS
<p>4. Zapewnienie usług opiekuńczych w środowisku domowym.</p>	GOPS
<p>5. Możliwość kierowania osób wymagających całodobowej opieki do zakładów opiekuńczo-leczniczych lub domów pomocy społecznej.</p>	GOPS, Starosta Powiatowy
<p>6. Współpraca z PCPR i PFRON w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • systematycznej likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, • stworzenia punktu rehabilitacyjnego w Ośrodku Zdrowia w Łękawicy, • podnoszenia wiedzy pracowników socjalnych, • informowania lokalnej społeczności o programach związanych z pomocą osobom starszym i niepełnosprawnym. 	GOPS
	GOPS
	GOPS
	Urząd Gminy, GOPS
<p>7. Pomoc w kierowaniu wniosków o przyznanie pomocy pieniężnej do Kierownika Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.</p>	GOPS

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych pozarządowych w ramach dostępnych programów.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, PCPR, PFRON, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.

Problem:

Bezrobocie powodujące ubóstwo i nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Cel strategiczny 4

4. Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie uczestniczenia osób bezrobotnych w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Kierunki działań:	Realizatorzy
1. Podjęcie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i społeczną osób bezrobotnych.	GOPS
2. Pomoc materialna dla rodzin długotrwale bezrobotnych.	GOPS
3. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze zatrudnienia, bezrobocia oraz pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego.	Organy Gminy, GOPS
4. Współpraca z organizacjami z terenu powiatu w zakresie budowy programów kierowanych do osób bezrobotnych.	Organy Gminy
5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania szkoleń, staży, robót publicznych, prac społecznie użytecznych.	Urząd Gminy, GOPS, gminne jednostki organizacyjne
6. Motywowanie do podjęcia działań mających na celu wyjście z „szarej strefy” pracowników nieobjętych ubezpieczeniem.	GOPS

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z PUP wraz oraz z funduszy zewnętrznych pozarządowych w zakresie programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, PUP, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Uzależnienia i choroba alkoholowa są jednymi z poważniejszych problemów społecznych. Stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem.

Cel strategiczny 5

5. Budowanie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

Cele operacyjne:

1. Podejmowanie działań ograniczających skalę zjawiska uzależnień oraz przemocy w rodzinie.
2. Wzmacnianie rozwoju placówek, instytucji zajmujących się problematyką uzależnień i przemocy .

Kierunki działań:	Realizatorzy
1. Kształtowanie świadomości w społeczeństwie w kwestii poprawnego reagowania na nadużywanie alkoholu przez dorosłych a zwłaszcza dzieci i młodzież poprzez organizowanie pogadarek, edukacji profilaktycznej (spektakle oraz programy).	GOPS, GKRPA, dyrektorzy placówek oświatowych, Komisariat Policji
2. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu (kontrola w punktach sprzedaży alkoholu)	Organy gminy, GKRPA
3. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych.	GKRPA,
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.	GKRPA, Komisariat Policji
5. Profilaktyka, wspieranie i promowanie działań, instytucji i organizacji, zajmujących się organizacją czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, GOPS, GKRPA

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: pozarządowych w zakresie programów celowych i pozyskane od sponsorów.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomani oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zawierającym szczegółowe wskazania w tym zakresie.

Rozdział III

MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

1. MONITORING I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy będzie od:

- a. monitoringu i ewaluacji,
- b. budowy programów celowych i osłonowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych problemów społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych form i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

a. Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: sekretarz gminy, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej wraz z pracownikami socjalnymi, przedstawiciele Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni, przewodniczący Komisji Polityki Społecznej oraz sołtysi poszczególnych sołectw.

b. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie gminy, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych, programu osłonowego, programu rozwiązywania problemów alkoholowych.

2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych i osłonowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS),
- b. poprzez organizacje pozarządowe i fundacje,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne
- d. środki pozyskane od sponsorów

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. Efektywność – jest to jedna z najbardziej pożądaných cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa.

2. Skuteczność – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądané i zaplanowane zmiany w dziedzinie życia społecznego (np. bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia).

3. Celowość – jest cechą oznaczającą dotarcie z danym programem do środowiska osób wykazujących aktywność w kierunku rozwiązania swoich problemów życiowych. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

Rozdział IV

PODSUMOWANIE

Założenia strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Odnosi się to do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomani oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,
- Programu Osłonowego,
- Programu „Razem Bezpieczniej”.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest programem wieloletnim. Realizacja przedstawionych zadań odbywać się będzie w ciągu najbliższych lat. Stanowi mechanizm inspirujący funkcjonowanie społeczności lokalnej poprzez stworzenie platformy porozumienia oraz koordynacji działań różnych podmiotów i instytucji podporządkowanych uzgodnionym wspólnym celom. Dokument jest „otwarty” na społeczną dyskusję oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski.

PRZEWODNICZĄC RADY

Bronisław Stachura
Bronisław Stachura